

“Önce Amerika” Nereye Gidiyor?: “Eyvah Eyvah”!

Prof.Dr. Sema Kalaycıođlu

Yeni dönemin adı belli, bu adı koyan da. Yeni “silahlanma” dönemi. Tabii “silahlandırma” da. Start’ı veren Trump. Sonuç belirsiz. Aslında, “silahsızlanma” çabalarının hiç bir şekilde işe yaramadığı, silahsızlaşıyor görünen ülkelerin, zaten vekalet savaşları ile, kabuk tutmuş yaraları kanatarak, üretmeye devam ettikleri silahları, dünyanın her köşesinde pazarladıkları, silah üreticisi olmayanların da furyaya katılarak, bu kanlı-ballı pazardan pay almaya zaten teşne olduğu bir gerçek. Hal böyleyken Trump’ın çok tepki alan çıkışına söylenecek söz var mı? Elbette var. Hem de çok.

“Silahsızlanma” Dönemi Ne İşe Yaradı?

Bakıyorum ki, ne 1897 ve 1907 yıllarındaki La Hague, ne de Cemiyet-i Akvam’ın Cenevre’de 1931- 1934 arasında başlattığı “**Silahların Azaltılması ve Sınırlandırılması**” süreci fayda sağlamış. Her 2 girişimin de sonunda dünya savaşları var. Bir farkla ki, her 2 kapsamlı çabada, sadece ve sadece ABD, hem Versailles anlaşmasına, hem de Cemiyet-i Akvam kararlarına uymuştu. Oysa diğer ülkeler üzerinde anlaşıp, imzaladıkları resmi belgelere rağmen var güçleri ile silahlanmaya devam etti. Zaten Hitler’in Almanya’yı görüşmelerden 1933 de çekmesi ile dünya bir başka büyük felaketin arifesine geldi. Akabinde milyonlarca insan hayatını, yakınlarını kaybetti, Avrupa’da taş taş üstünde kalmadı.

Saldırganlığın Ağır Bedeli

Sonra? Sonrası malum. 1945 yılından sonra, yeniden kurulmaya çalışılan dönemde, bir tarafta, herşeyini kaybeden bir Batı Avrupa, işgal altına giren bir Dođu Avrupa, kısmen sorumlu olduğu bir silahlanma ve saldırganlıktan, ilk ve son olması umulan bir nükleer savaşın en derin mağduriyetini yaşayarak çıkan bir Japonya, oluşturduğu geniş ittifak bölgesinde savaşın galibi bir Sovyetler Birliği var. Diğer tarafta ise, dünyayı bir müsibetten kurtaran, soğuk savaş boyunca, özellikle Batı Avrupa’yı NATO ittifakı çerçevesinde, Sovyet’lere karşı koruyan bir ABD var. Dünyanın gıpta ettiği, yaşam standartlarını örnek aldığı, özgürlükler ve fırsatlar ülkesi ABD, kendi halkının kesesinden en büyük katkıyı yaparak kurduğu bir ittifak ile, vekalet savaşlarını engelleyemese bile, soğuk savaş döneminde, dünyaya ılıman bir barış dönemi yaşatmayı başarmıştır. Nükleer tırmanma ve kitle imha silahlarının(WMD) engellenmesi çabaları ise hiç de yabana atılamaz.

Tabii Savunmanın da Bedeli Ağır

NATO şemsiyesi altında yaratılan ortak savunma, beklenen veya beklenmeyen askeri tehditlere karşı özgür dünyaya somut bir kalkan olmuştur. Ama bundan da öte bir ittifak ruhu yaratmıştır. Ortak ve yüksek askeri standartlar, tatbikatlar ve izleme mekanizmaları sağlamıştır. Sovyet ittifakı çöküp bu ittifakın Varşova kanadı AB ye katılınca NATO da, buna öncülük eden ABD de kendini bir vakumun içinde bulmuş olsa bile, Asya-Pasifik te uyanan Çin ekonomik tehdidi ve özellikle Güney Pasifik’deki Çin askeri korkusu, NATO’ya ve önderi ABD ye hemen bir kendini toplama ivmesi vermiştir. Şimdi 2015 yılında ülkelerin ve NATO üyelerinin askeri harcamalarına gösteren tabloya bakıyorum. Tabii yüzdelere tekabül eden değerler hatırı sayılır meblağlara ulaşıyor. ABD nin askeri harcaması 2015 de 581 milyar Dolar’ken, Çin’in ki 156 milyar Dolar gibi.

NATO Üyeleri ve Bazı Ülkelerin GSYİH içinde Askeri Harcamaları %

NATO Üyeleri	Askeri Harcama/GSYİH %	Diğer Ülkeler	Askeri Harcama/GSYİH %
ABD	3.6	Çin	2
Yunanistan	2.4	Rusya	5
Polonya	2.2	İsrail	5.4
Estonya	2.04	Suudi Arabistan	13.5
Birleşik Krallık	2.07	Güney Kore	2.6
Fransa	1.8	Güney Sudan	10.9
Türkiye	1.69 (2.1)	Lübnan	4.8
Almanya	1.18	Tunus	2.3
Kanada	1.00	Iraq	7.3
İtalya	0.95	Japonya	0.8

Kaynak: NATO ve Dünya Bankası(<http://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS>)

Önce Amerika: “La la Land” de Sorun Var

Şimdi Trump önce Rusya ile iyi geçinirsem ne çıkar? dedi. Ama hedefinde “Önce Amerika” var. Bunun için 2018 bütçesinde, 54 milyar Dolarlık bir kesintiye, sosyal harcamalar ve çevre kalemlerinden başlayıp, silahlanma ve askeri modernizasyona para tahsis edecek ki, **Amerika eski gücüne kavuşsun.**

Özgür dünya savunulmak istiyorsa artık en az ABD kadar NATO katkısında bulunacak. Şimdi bedava ekmek ve sağlık hizmeti verebilen refah toplumu Batı Avrupa, bedavaya yakın

savunma harcaması ile ABD nin sırtında kalmaya devam edemeyecek. Çünkü **“Lala Land”**, % 4.8 e kadar inen işsizliğe ve en son % 1.9 büyüme oranına rağmen sorunlu. %2.5 enflasyon oranı hala durgunluk riski taşıyor. Ama asıl sorun ABD de hala toplumsal katmanlar arasında **Lala Land ve Ayışığı(Moonlight)** kadar bir uçurumun bulunması. Ancak şimdi Trump buna çözüm getireceği, ABD yi uçurumların azaldığı bir başka refah toplumu haline getireceği yerde, silahlanmaya, rakiplerini ve dünyayı kendisini takip etmeye davet ediyor.

Bozulmaya Tuz. Ama ya Tuz Bozulursa

Yazının başında, Hague ve Cemiyet-i Akvam süreçlerine vaktiyle bir tek ABD ni uyduğunu, diğer ülkelerin akde vefa etmemeleri nedeni ile iki dünya savaşının patladığını belirtmişim. Şimdi ABD de silahlanma yarışı başlatınca ne olacak dünyanın hali? Ne olacak bu işin sonu? İşte bu şimdi “eyvah eyvah”ın ana konusu. Romantik komedi başka, dram-trajedi başka, dehşet-şiddet-korku ve trajedi bambaşka. Üstelik Trump, Hollywood’ da yönetmen değil, dünyanın en büyük ülkesinin başkanı. Bakalım **“denge-denetim”** onun kışkıracı planlarını dengeleyebilecek mi?